

Sygn. akt I A Ca 943/13

POSTANOWIENIE

Dnia 8 października 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Jerzy Geisler

Sędziowie: SA Jan Futro (spr.)

SO Małgorzata Goldbeck-Malesińska

Protokolant: st. sekr. sąd. Monika Ćwirko

po rozpoznaniu w dniu 8 października 2013 r. w Poznaniu

na rozprawie

przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej M. F.

sprawy z wniosku I. D. i Z. D.

przy uczestnictwie S. D.

o ubezwłasnowolnienie

na skutek apelacji Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Poznaniu

od postanowienia Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 24 kwietnia 2013 r. sygn. akt I Ns 28/13

1. oddala apelację;

2. przyznaje kuratorowi K. K. (1) od Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Poznaniu) kwotę 240 zł tytułem reprezentacji uczestnika postępowania w postępowaniu apelacyjnym.

Małgorzata Goldbeck-Malesińska Jerzy Geisler Jan Futro

I A Ca 943/13

UZASADNIENIE

Wnioskodawcy I. D. i Z. D. wnieśli o orzeczenie wobec uczestnika postępowania S. D. (syna wnioskodawców) ubezwłasnowolnienia całkowitego z powodu jego stanu zdrowia.

W uzasadnieniu twierdzili, że uczestnik postępowania od urodzenia cierpi na dziecięce porażenie mózgowie czterokończynowe. Wymaga całodobowej opieki, nie jest w stanie wykonywać samodzielnie podstawowych czynności i ze względu na stan zdrowia nie jest zdolny do samodzielnego podejmowania żadnych decyzji.

Prokurator Prokuratury Rejonowej Poznań – Stare Miasto w Poznaniu (k. 57) i kurator ustanowiony dla uczestnika postępowania celem ochrony jego praw wniosli o całkowite ubezwłasnowolnienie uczestnika postępowania zgodnie z wnioskiem jego rodziców (k. 52).

Postanowieniem z dnia 24 kwietnia 2013 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu orzekł całkowite ubezwłasnowolnienie S. D., syna Z. i I., ur. (...) z powodu upośledzenia umysłowego w stopniu znacznym, autyzmu i dziecięcego porażenia mózgowego.

Orzekając o kosztach postępowania obciążył nimi Skarb Państwa (Sąd Okręgowy w Poznaniu) i wnioskodawców w zakresie przez nich poniesionym oraz przyznał od Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Poznaniu) K. K. (2) wynagrodzenie za pełnienie funkcji kuratora w kwocie 120 zł.

Jako podstawy rozstrzygnięcia Sąd I instancji powołał następujące ustalenia.

Uczestnik postępowania S. D. urodził się w dniu (...) w S., jako dziecko Z. i I.. W szóstym miesiącu życia rozpoznano u niego dziecięce porażenie mózgowie z niedowładem czterokończynowym, natomiast w drugim roku życia do schorzenia tego dołączyła padaczka. Zamieszkuje z rodzicami, uczęszcza do Zespołu Szkół (...) w S. gdzie objęty jest kształceniem specjalnym z uwagi na niepełnosprawność sprzężoną oraz nauczaniem indywidualnym z uwagi na dziecięce porażenie mózgowie. Uczestnik nie wykształcił mowy, wydaje nieartykułowane dźwięki, kontakt słowny jest niemożliwy do nawiązania z powodu mutyzmu, nie przejawia również żadnej chęci nawiązania kontaktu pozawerbalnego, ma znacznie ograniczoną sprawność ruchową w zakresie motoryki dużej i małej, nie kontroluje swoich potrzeb fizjologicznych, nie porusza się samodzielnie, jedynie na wózku inwalidzkim przy pomocy innej osoby. Rozumie i wykonuje proste polecenia, jednak szybko się zniechęca, często okazuje agresywne i autoagresywne zachowania. Poznaje najbliższy świat poprzez dotyk i węch. Orientacja autopsychiczna i allopsychiczna jest u uczestnika niemożliwa do oceny, podobnie jak funkcje poznawcze. Nastrój jest obojętny, afekt błady. Ostre zaburzeń psychotycznych nie przejawia. S. D. nie potrafi liczyć, czytać i pisać, nie umie samodzielnie sporządzić i spożyć posiłku, nie dokonuje samodzielnie zakupów, nie ma orientacji w wartości pieniądza, nie jest w stanie wykonywać podstawowych czynności tj. ubrać się i umyć, nie kontroluje czynności fizjologicznych, nie jest w stanie samodzielnie podejmować żadnych decyzji. Uczestnik nie posiada majątku, pozostaje pod stałą opieką Poradni P.(...) w S., gdzie podczas kilkunastoletniej obserwacji nie udało się zauważyć istotnego posunięcia rozwoju poznawczego uczestnika, większość funkcji uczestnika pozostaje na tym samym poziomie.

U uczestnika postępowania S. D. rozpoznano upośledzenie umysłowe w stopniu znacznym, autyzm, dziecięce porażenie mózgowie. Jest on całkowicie niezdolny do samodzielnego kierowania swym postępowaniem i prowadzenia własnych spraw ze względu na w/w rozpoznania. Wymaga on stałej opieki i nadzoru osoby drugiej. Schorzenie trwa od wczesnego dzieciństwa i nie rokuje poprawy.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy wskazał, że podstawę rozstrzygnięcia stanowi przepis art. 13 § 1 k.c. Stwierdził, że ze względu na stan zdrowia uczestnik postępowania nie jest w stanie kierować swoim postępowaniem, wymaga opieki i pomocy przy dalszym leczeniu, co uzasadnia orzeczenie wobec niego ubezwłasnowolnienia całkowitego.

Jako podstawę rozstrzygnięcia o kosztach postępowania Sąd Okręgowy powołał przepis art. 520 § 1 k.p.c.

Od postanowienia tego zaskarżając je w całości apelację wniosł Prokurator Prokuratury Okręgowej w Poznaniu zarzucając, że w sprawie zachodzi częściowa nieważność postępowania z przyczyny określonej w art. 379 pkt 4 k.p.c., a mianowicie, że skład sądu orzekającego był sprzeczny z przepisami prawa, tj. art. 547 § 1 k.p.c. w zw. z art. 544 § 1 k.p.c. Podniósł, że wysłuchanie uczestnika postępowania przewidziane w art. 547 § 1 k.p.c. zostało przeprowadzone przez Sąd Okręgowy w składzie jednego sędziego na posiedzeniu w siedzibie sądu orzekającego, pomimo że z treści ww. przepisów wynika obowiązek przeprowadzenia także tej czynności przez sąd w składzie trzyosobowym.

W konsekwencji wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości, zniesienie postępowania w zakresie dotkniętym nieważnością i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Wnioskodawczyni I. D. wniosła o oddalenie apelacji (k. 134).

Kurator ustanowiony dla uczestnika postępowania wniósł o oddalenie apelacji i przyznanie mu wynagrodzenia za reprezentację uczestnika w postępowaniu zażaleniowym i apelacyjnym według norm przepisanych.

Nadto, wniósł o przeprowadzenie dowodu z wysłuchania uczestnika postępowania na okoliczność oceny stanu jego zdrowia psychicznego lub zaburzeń psychicznych albo rozwoju umysłowego uczestnika postępowania oraz celem wyjaśnienia, w jakim zakresie jest on zdolny do samodzielnego kierowania swoim postępowaniem i prowadzenia swoich spraw oraz czy jest zdolny do samodzielnego kierowania swoim postępowaniem.

Sąd Apelacyjny pominął powyższy wniosek. Z niekwestionowanych bowiem ustaleń faktycznych wynika w szczególności, że uczestnik nie wykształcił mowy, wydaje nieartykułowane dźwięki, kontakt słowny jest niemożliwy do nawiązania z powodu mutyzmu, nie przejawia również żadnej chęci nawiązania kontaktu pozawerbalnego. Próba przeprowadzenia takiej czynności – niezależnie od wskazanego niżej uchybienia Sądu Okręgowego – okazała się niemożliwa.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja okazała się niezasadna.

Podniesiony w apelacji zarzut, że zachodzi częściowa nieważność postępowania ze względu na to, iż Sąd Okręgowy dokonał czynności wysłuchania uczestnika postępowania przewidzianej w art. 547 § 2 k.p.c. w niewłaściwym składzie, jest niezasadny. Wskazany w apelacji przepis art. 379 pkt 4 k.p.c. dotyczy składu sądu orzekającego. Sąd orzekający tj. wydający zaskarżone orzeczenie był składem przewidzianym ustawą. Dokonanie wysłuchania uczestnika przez sędziego wyznaczonego a nie przez sąd w składzie orzekającym, nawet bez usprawiedliwionych przyczyn, nie powoduje nieważności postępowania, tym bardziej, że sąd w istocie procedował w składzie dopuszczonym dla tej czynności przepisami prawa.

Prawdą jest, że treść art. 547 § 2 k.p.c. wskazuje, iż zasadą powinno być przeprowadzenie wysłuchania uczestnika postępowania w sprawie o ubezwłasnowolnienie przez sąd orzekający w składzie przewidzianym dla wydania orzeczenia kończącego sprawę, tj. w składzie trzyosobowym, a korzystanie przez sąd z przewidzianej w tym przepisie możliwości wysłuchania uczestnika przez sędziego wyznaczonego ze składu powinno mieć miejsce w sytuacjach wyjątkowych, uzasadnionych okolicznościami sprawy. Należy jednak podnieść, że kwestia wysłuchania uczestnika przez sędziego wyznaczonego została pozostawiona do uznania i oceny sądu orzekającego w sprawie, tj. czy okoliczności sprawy uzasadniają taki sposób dokonania wysłuchania. Nie oznacza to oczywiście dowolności w tym zakresie. Prawdopodobność tej oceny w zakresie przeprowadzenia czynności wysłuchania przez sędziego wyznaczonego może być podważana w postępowaniu odwoławczym. Dokonanie wysłuchania uczestnika przez sędziego wyznaczonego a nie przez sąd w składzie orzekającym bez usprawiedliwionych przyczyn, może być zakwalifikowane, jako uchybienie przepisom prawa procesowego. Należy też przyznać rację skarżącemu, że postanowienie o przeprowadzeniu czynności wysłuchania uczestnika w trybie art. 547 § 2 k.p.c. przez sędziego wyznaczonego powinno zapaść przed dokonaniem tej czynności. Podnosząc jednak zarzuty w tym zakresie, skarżący winien wykazać, że to uchybienie procesowe mogło mieć wpływ na wynik sprawy, tj. że gdyby wysłuchanie nastąpiło bez tego uchybienia, mogłoby zapaść inne rozstrzygnięcie. W rozpoznanej sprawie nie ma żadnych przesłanek do przyjęcia, że przeprowadzenie wysłuchania uczestnika przez sędziego wyznaczonego a nie przez skład orzekający mogło mieć wpływ na wynik sprawy lub, by naruszone zostały gwarancje procesowe uczestnika postępowania i został naruszony jego słuszny interes. Jak już wyżej wskazano porozumienie z uczestnikiem jest niemożliwe. Skarżący nie kwestionował dokonanych w tym zakresie ustaleń sądu ani opinii biegłych i oceny dokonanej przez Sąd Okręgowy. Obecny na rozprawie w dniu 20 marca 2013 r. prokurator nie zgłaszał też do protokołu żadnych

zastrzeżeń, co do sposobu dokonania czynności wysłuchania uczestnika w obecności biegłych. W protokole tym ujęto natomiast, że uczestnik nie odpowiada na pytanie Przewodniczącego o imię i nazwisko a jego rodzice wyjaśniają, że uczestnik nie mówi (k. 34). Obecne przy wysłuchaniu uczestnika biegłe potwierdziły, że brak z uczestnikiem kontaktu logicznego w związku z czym Przewodniczący odstąpił od dalszego przeprowadzenia czynności. Obecny na rozprawie Prokurator wniósł ponadto o ustanowienie dla uczestnika kuratora na czas trwania postępowania w związku ze stanem uczestnika i niemożliwością porozumienia się z nim (k. 45). Wobec powyższego brak podstaw do przyjęcia, że prawidłowe przeprowadzenie czynności wysłuchania uczestnika przez Sąd Okręgowy w składzie orzekającym czy sędziego prawidłowo wyznaczonego ze składu mogło mieć jakikolwiek wpływ na wynik sprawy.

Należy podkreślić, że pomimo wskazania w uzasadnieniu apelacji na uchybienie przepisom prawa procesowego w zakresie przeprowadzenia w sprawie dowodu z opinii biegłych, a mianowicie, że zlecenie wykonania opinii i przeprowadzenie tego dowodu nastąpiło bez wcześniejszego wydania postanowienia o dopuszczeniu i przeprowadzeniu tego dowodu, skarżący ostatecznie nie kwestionował ustalonego na podstawie tej opinii stanu faktycznego w zakresie stanu zdrowia uczestnika postępowania. Z niekwestionowanych przecież ustaleń faktycznych wynika w sposób niebudzący wątpliwości, że uczestnik postępowania nie jest w stanie samodzielnie funkcjonować i kierować swoim postępowaniem z powodu stanu zdrowia. Na marginesie należy zauważyć, że - jak zresztą zauważa sam skarżący - obecny na rozprawie w dniu 24 kwietnia 2013 r. prokurator po uznaniu przez sąd opinii biegłych z 20 marca 2013 r. za spełniającą wymogi z art. 553 § 2 k.p.c., nie złożył zastrzeżenia do protokołu w trybie art. 162 k.p.c.

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. orzekł jak w punkcie 1 postanowienia. Sąd Apelacyjny przyznał kuratorowi ustanowionemu dla uczestnika postępowania wynagrodzenie za jego reprezentację w wysokości 240 zł na podstawie art. 9 pkt 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2010 r. nr 90, poz. 594 ze zm.) oraz § 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 sierpnia 1982 r. w sprawie stawek, warunków przyznawania i wypłaty ryczałtu przysługującego sędziom i pracownikom sądowym za dokonanie oględzin oraz stawek należności kuratorów w zw. z § 7 ust. 1 pkt 6 oraz § 13 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 461). Na kwotę tą składają się kwoty po 120 zł tytułem reprezentacji uczestnika w postępowaniu apelacyjnym i w postępowaniu zażaleniowym na postanowienie Sądu Okręgowego z dnia 4 czerwca 2013 r.

Ubocznie już tylko zauważyć należy, że niezależnie od rozbieżnych poglądów dotyczących konieczności istnienia, jako przesłanki zaskarżenia, pokrzywdzenia rozstrzygnięciem (gravamen) stwierdzić trzeba, że przesłanka ta nie może dotyczyć prokuratora biorącego udział w postępowaniu i występującego – zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o Prokuraturze (j.t. Dz. U. z 2011r. nr 270 poz.1599 ze zm.) zawsze w interesie publicznym (strzeżenia praworządności).

SSO M. Goldbeck-Malesińska SSA J. Futro SSA J. Geisler